

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2007. október 24.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

A szövegértési feladatok megoldásának értékelése, pontozása

A lehetséges tartalmi elemekben adott válaszoktól eltérő minden olyan jó megoldás értékelendő, mely eleget tesz a feladat szövegének.

1. A válaszokra csak a javítási-értékelési útmutatóban adott pontszámok, illetve rész-pontszámok adhatóak.
2. A hiányzó válasz minden esetben 0 pont.
3. Az értékelő tanár a vizsgázó megoldásaiban jelöli a helyesírási hibákat. A helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.

Ritók Zsigmond – Szilágyi János György: Nevelés (részlet)

Egészen más volt a nevelési rendszer Athénban. Itt is kb. hat-hét éves korban kezdődött az iskolázás. Az iskola, mint említettük, magánvállalkozás volt. Az oktatás fő tárgyai: az írás, olvasás, számolás, később a mértan, a zene, valamint a testi nevelés. – A gyermekek először a betűket tanulták meg (ezek voltak egyúttal a számjegyek is), majd a betűkből szótagokat csináltak, s ezek olvasását és írását gyakorolták, úgy valahogy, ahogy százötven éve még nálunk is: á, bé, ab. Az első összefüggő olvasmány, amellyel a gyermek megismerkedett, Homéros volt, azután más költők, elsősorban Solón. Az olvasás mindig hangosan folyt – mint még a középkorban is –, ha valaki csak magának olvasott, akkor is felolvasta a szöveget. Ez a számunkra talán kissé furcsának tűnő gyakorlat azonban egy nagy előnnyel járt: a versolvasó hallotta, amit olvas, a szavak csengése, ritmusa, egyszóval a szöveg zenéje nem veszett el számára. A költő tehát számíthatott rá, hogy olvasói megértik mondanivalójának azt a részét is, amelyet a formán keresztül akar velük közölni, míg manapság a versolvasók, sőt a versszeretők nagy része is úgy olvassa a verset, mint a prózát. A pedagógia módszerei nem voltak nagyon fejlettek: a nádpálca állandó nevelési eszközként szerepelt, hiszen az elv az volt, hogy nincs megnevelve az, akit meg nem vertek. Enyhébb büntetés volt pl. az, hogy a tanulónak a hibás mondatot többször is le kellett írnia.

A számolás meglehetősen nehéz művelet volt, mert a görögök nem ismerték a számok helyi értékét (ez indiai találmány), s így az alpműveleteket számolókövecskékkel végezték, esetleg a számoló tábla, az *abakos* segítségével. Nem kell azt hinnünk, hogy azok a magas aritmetikai és geometriai elméleti eredmények, melyeket a görögök az V. században értek, az emberek nagy tömegeinek közkinccsei voltak. Az átlagos műveltségű görög beírta azzal, ha az alpműveleteket el tudta végezni, s ha a törteket ismerte annyira, amennyire ez a kereskedelemben szükséges volt. Itt pedig nem kellett a törteket arányokká alakítani, mint az elméleti matematikában, itt csak a pénzváltáshoz kellett érteni. Le is nézték az elméleti matematika művelői ezt a gyakorlati számtant, a logisztikát, mint ami csak a szatócsoknak való tudomány.

Annál inkább meglepő lehet számunkra, hogy a zene mennyire hozzátartozott a legegyszerűbb műveltséggel bíró görög ember szellemi pogyászához is. Themistoklés hiányosnak érezte műveltségét, mert nem tudott lanton játszani, s ahhoz, hogy valaki magát művelt embernek nevezhesse, énekelni, táncolni, lanton, auloson¹ játszani kellett tudnia. Érthető, ha a drámai előadások közönsége olyan érzékenyen reagált a zenei részekre is, és a zene az átlagos műveltségűekre is olyan hatással volt, hogy a görögök úgy érezték, a zenének jellemformáló, nevelő hatása van.

A harmadik terület, amelyen a görög ember képzést kapott, a testnevelés volt, a futás és ugrás, de a birkózás, ökölvívás, gerely- és diszkoszvetés is. A testnevelésre más oktatta a gyermekeket, mint a betűvetésre, és pedig külön csarnokban, a már említett *gymnasion*ban (ami testgyakorló helyet jelent). A gyakorlatokat teljesen ruhátlanul végezték, s többnyire a versenyeken is pőrén léptek fel, testüket olajjal kenve be. Minthogy az olajos testre a homok és a por különösen tapadt, a gyakorlat vagy a küzdelem végeztével egy, a végén kissé behajlított bronzlappal kaparták le magukról az olajos port, majd megfürödtek. A futás terén vagy gyorsaságban, vagy kitartásban versenyeztek, a leghosszabb versenytávolság a huszonnégy stadionnyi táv volt, ami valamivel több mint 4600 méter. Az ökölvívásnak két válfaját ismerték, az egyik a tulajdonképpeni ökölvívás, a másik a *pankratiom*nak nevezett küzdelem, ahol nemcsak mindenfajta ütés volt megengedve (a szemre való ütés kivételével),

¹ aulos: ógörög fúvós hangszer

de rúgás, csavarás és bármily egyéb fogás is. A küzdelemnek mindkét esetben csak az vetett véget, ha az egyik fél kezét felemelve elismerte legyőzetését. A *pankratió*nál a homokot fel is locsolták, a küzdők tehát többnyire a sárban hemperegtek, s egyáltalán nem nyújtottak valami épületes látványt. Gúnyolódtak is eleget, kivált később, mikor a versenyzők egyre inkább hivatásosak lettek, az ökölvívókon és főleg a *pankratió*-versenyzőkön, akiknek legalább az egyik fülük biztosan hiányzott, de esetleg az orruk is... Ez azonban már elfajulás volt, és a sok kulturális kincs között, amelyet Európa a görögöknek köszönhet, a testedzés mint a műveltség szerves alkotórésze bizonyosan nem az utolsó helyen áll. Az ókori Keleten az ilyesmi ismeretlen volt, a testkultúra sajátosan görög jellegű a keletiek is elismerték.

A gyermekeket, kivált a tehetősebbeket, egy többnyire idősebb rabszolga kísérte el az iskolába, aki megvédte az esetleges utcai bántalmazásoktól, vitte a tanszereit, ott ült a tanítás alatt a tanteremben, és így a tanulásban is segíthetett. Ezt a rabszolgát hívták *paidagógnak*, gyermekvezetőnek, s elnevezését örökölte kétezer év óta mindenki, aki a gyermekek vezetését, tanítását, a pedagógiát választotta pályául.

Tizennyolc éves korban kerültek a gyermekek most már szervezeten is kapcsolatba az állammal Attikában. Amennyiben valakinek apja, anyja is attikai polgár volt, úgy ekkor írták be *démós*ának tagjai közé, ezzel lett *ephébosz*á, ami a születés és az Anthestérián való megkoszorúzás után életének harmadik nagy eseménye volt (a negyedik lesz majd a házasság). Minthogy ez a katonai szolgálat kezdetét is jelentette, az *ephébos*nak ünnepélyes esküt kellett tenniük. Ezután két esztendeig katonai szolgálatot kellett teljesíteniük, éspedig úgy, hogy az első évben kiképezték őket, a második évben a vidéken őrszolgálatot láttak el. Miután a két év letelt, megszűntek *ephébos*nak lenni, s teljes jogú polgárokká váltak.

Spártában mindez másképpen volt. [...] A spártaiak egyetlen foglalkozása a katonáskodás volt [...] Periklész beszédében találóan hasonlította össze a két nevelési rendszert: „Ami a nevelést illeti, ellenfeleink már ifjúkoruktól fáradtságos gyakorlatokkal törekszenek a férfias keménységre, mi pedig, bár életmódunk szabadabb, semmivel sem vagyunk kevésbé eltökéltek, mikor ugyanolyan veszedelmekkel kell szembeszállnunk...”.

Forrás: Ritoók Zsigmond, Sarkady János, Szilágyi János György, *A görög kultúra aranykora*, Bp., Gondolat, 1969, 364–365.

1. Az idézett szöveg egy hosszabb műből származik. Keressen és értelmezzen a szöveg első bekezdésében két olyan nyelvi elemet, mely jelzi azt, hogy a kiválasztott szakasz csupán részlet, s nem önálló szöveg!

Adható **2, 1, 0** pont.

Minden helytálló válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

„Egészen más volt... „

– a mondatkezdés összehasonlításra utal, amiből következik, hogy a szöveg korábban egy másik görög városállamról beszélt

„mint említettük”:

– a közbevetés visszautalást tartalmaz, ami feltételezi, hogy egy korábbi szövegrészben mindez már szóba került

„is” (a 2. mondatban):

– egy másik nevelési rendszerre utal vissza, amiről korábban már lehetett szó.

2. A szövegnek milyen nyelvi jellegzetességei utalnak arra, hogy nem a szakemberek szűk rétege, hanem a széles olvasóközönség számára íródott? Legalább négy szempontot említsen!

Adható **4, 3, 2, 1, 0** pont.

Minden helyes válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

- kerüli az idegen szavak és szakkifejezések használatát
- amennyiben egy görög szót megemlít, azonnal megadja annak magyar megfelelőjét, vagy közérthető meghatározást, értelmezést fűz hozzá
- törekszik arra, hogy stílusa érdekes, fordulatossá legyen
- témáját tekintve nem bocsátkozik részletkérdésekbe
- kizárólag alapvető információkat közöl
- mondat szerkezetei egyszerűek, áttekinthetőek
- nem jellemző a sok mellékmondatból álló bonyolult alárendelés
- gyakran él a görög szokások és a mai európai viszonyok összehasonlításával
- igyekszik a mai, laikus olvasó nézőpontjára figyelve bemutatni az athéni nevelést
- szem előtt tartja, hogy mi lehet meglepő, szokatlan vagy érdekes a laikus olvasó számára
- a tárgyilagos ismertetést olykor szórakoztató humor színezi át
- előfordulnak a művelt társalgási nyelvre emlékeztető fordulatok.

3. Milyen stílusérték jellemzi a szövegből idézett alábbi szavakat?

Adható **3, 2, 1, 0** pont.

Minden elfogadható meghatározás = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

- a) betűvetés: régies, kedélyes stb.
- b) legyőzetés: régies, emelkedett, patetikus, választékos stb.
- c) kivált: választékos, ritka, régies, irodalmi stb.

4. Igazak vagy hamisak az alábbi állítások a szöveg szerint? Karikázza be a megfelelő választ!

- a) A görög gyerekek Homéroszt olvasva tanulták meg a betűket. (1. bekezdés 5. mondat)

Igaz – Hamis

- b) A középkori ember mindig hangosan olvasott. (1. bekezdés 7. mondat)

Igaz – Hamis

- c) A számok helyi értékében az abakosz segített eligazodni. (2. bekezdés 1. mondat)

Igaz – Hamis

- d) Egy stadion valamivel kevesebb, mint 200 méter. (4. bekezdés: $4600/24 \approx 192$)

Igaz – Hamis

- e) Periklész szerint a spártai nevelésű férfiak jobb eséllyel indulnak csatába. (utolsó bekez.)

Igaz – Hamis

Adható **4, 3, 2, 1, 0** pont.

0 vagy 1 helyes válasz = 0 pont

2 helyes válasz = 1 pont

3 helyes válasz = 2 pont

4 helyes válasz = 3 pont

5 helyes válasz = 4 pont.

5. Az idézett mondatban milyen tartalmi-logikai viszonyra utal az aláhúzott kötőszó?

Adható **2, 1, 0** pont.

1 helyes válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

a) Minthyogy az olajos testre a homok és a por különösen tapadt, a gyakorlat vagy a küzdelem végeztével egy, a végén kissé behajlított bronzlappal kaparták le magukról az olajos port, majd megfürödtek.

magyarázó

b) A *pankration*nál a homokot fel is locsolták, a küzdők tehát többnyire a sárban hemperegtek, s egyáltalán nem nyújtottak valami épületes látványt.

következtető

6. Helyettesítse az alábbi szintagmák dőlt betűvel jelölt tagjait a szószerkezetbe illeszkedő, megfelelő jelentésű szinonimával!

Adható **5, 4, 3, 2, 1, 0** pont.

1 helyes válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

Furcsának tűnő <i>gyakorlat</i>	szokás
műveltséggel <i>bíró</i>	rendelkező
szellemi <i>poggyász</i>	örökség, jártasság, ismeret, útravaló, hagyomány
<i>pőrén</i> léptek fel	meztelenül, ruhátlanul
<i>épületes</i> látvány	emelkedett, komoly, jóra ösztönző, lelki épülést szolgáló, szép

7. Határozza meg az alábbi szavak szövegbeli jelentését! Egész mondatokban válaszoljon!

Adható **3, 2, 1, 0** pont.

Minden helyes, jól, mondatban megfogalmazott válasz = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

a) *elfajulás*: az a folyamat vagy kialakult jelenség, amely az előzmények eltorzulása, téves irányba történő fejlődése során vagy annak következményeként lép fel.

b) *tehetős*: olyan személy, aki a korabeli társadalmi viszonyok szerint a vagyonosabb társadalmi rétegekbe tartozik.

c) *szatócs*: általában kisebb bolttal, illetve vevőkörrel rendelkező kereskedő, aki többféle áruval üzletel.

8. A szövegben előforduló néhány ókori görög szó megváltozott hangalakban a mai magyar nyelvben is megtalálható. Hogyan változott meg az alábbi szavak jelentése? Mennyiben érintkeztek, és mennyiben különbözik az egykori és a mai jelentés?

Adható **4, 3, 2, 1, 0** pont.

A hasonlóság és különbség helyes megjelölésére szavanként 1-1 pont.

Az egyik hiányát a másik részletesebb kidolgozása nem helyettesítheti.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

	hasonlóság	különbség
a) gimnázium (gymnasion)	– az iskolai nevelés intézménye, illetve az oktatás célját szolgáló épület	– nem elsősorban a sport oktatásának helyszíne – ma egy bizonyos típusú, középfokú közoktatási intézmény – a görögöknél nem különült el intézményesen az alap-, a közép- valamint a felsőfokú oktatás
b) pedagógus (paidagógos)	– a nevelés, az oktatás folyamatában a gyermek segítésére hivatott felnőtt	– a görögöknél nem vett részt az iskolai oktatásban – egykor inkább csak kisegítő szerepkörrel bírt, ma irányítja az oktatást – jogállását tekintve az antikvitás idején rabszolga, míg a későbbiekben szabad ember

9. Az olvasott szöveg alapján készítsen vázlatot az athéni oktatás fő tárgyairól, az elsajátított ismeretekről és a tanítás módszereiről! Legalább hat vázlatpontot írjon!

Adható **6, 5, 4, 3, 2, 0** pont. 1 pont nem adható.

Minden helyes válaszelem = 1 pont.

Az értékelés során az elkészített vázlat koherenciáját, logikáját és a benne szereplő értelmes közléseket kell figyelembe venni.

Ha a vázlat szerkezete nem logikus vagy áttekinthetetlen, az a szerkezet hibás voltának mértékétől függően 1-3 pontig terjedő pontlevonással jár.

Lehetséges válaszelemek:

Fő tárgyak:

- írás és olvasás
- számtan és mértan
- zene
- testi nevelés

A fő tárgyak tartalma:

- írás és olvasás:
  - betűk és szótagok írása, olvasása
  - klasszikus szerzők tanulmányozása
  - mindig hangosan olvastak

- számolás:
  - nem ismerték a helyi érték fogalmát
  - csak az alpműveleteket sajátították el
- zenei nevelés:
  - a műveltség hangsúlyos eleme, nem „készletgárgy”
  - elemei: ének, tánc, lantjáték
- testi nevelés:
  - külön helyszínen zajlik, más oktató vezeti
  - a küzdelem körülményei
  - sportágak és szabályaik: futás, ugrás, birkózás, ökölvívás, pankráció;

Nevelési módszerek:

- engedélyezett testi fenyítés
- ismétlés és memorizálás
- pedagógos alkalmazása

10. Tantárgyak régen és ma.

a) Nevezzen meg két egymástól távoli tantárgyat, amely a mai közoktatásban alapvető fontosságú, de a görögök általános műveltségéről alkotott képébe nem került be!

Adható **2, 1, 0** pont.

Minden helyes válaszelem = 1 pont.

Két közeli tantárgy megnevezése (pl. kémia és fizika) = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

- idegen nyelv
- természettudományos tantárgyak
- történelem

b) Mely tantárgyak vesztek jelentőségükből mára?

Egy vagy több helyes válasz = **1** pont.

Lehetséges válaszelemek:

- zene
- testnevelés

11. Az újkori olimpiai mozgalom a görögök olymipiai versenyeit tekinti legfontosabb előzményének! Keressen érveket a szövegben a mellett az állítás mellett, hogy a testedzés kultuszának eredetét joggal tulajdonítjuk az antik görögöknek! Összefüggő szövegében legalább két érvet említsen!

Adható **4, 3, 2, 1, 0** pont.

Minden helyes válaszelem = 1 pont.

Téves, hiányzó válasz 0 pont.

Lehetséges válaszelemek:

- a testkultúra a nevelés alapelemének számított;

- gyakran rendeztek sportversenyeket;
- több olimpiai sportág része volt az iskolai tananyagnak (futás, ugrás, birkózás, ökölvívás, gerelyhajítás, diszkoszvetés);
- az ókori Keleten az ilyesfajta testkultúra ismeretlen volt, ezért sajátosan görög jelenségnek tekinthető.

SZÖVEGALKOTÁS

Nyelvi és szerkezeti szempontból értékelni csak az adott három téma egyikéről szóló dolgozatot lehet.

Ha a vizsgázó egynél több (kettő vagy három) szövegalkotási feladatot old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta vagy nem húzza át a szerinte érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie. Ha a vizsgázó egyáltalán nem oldott meg szövegalkotási feladatot, az adott feladatra kapott pontszáma: 0.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldás értékelendő!

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik.
2. A javítási-értékelési útmutató leírja a tartalmi minőségre (elérhető: 20 pont), a szerkezetre (elérhető: 20 pont) és a nyelvhasználatra (elérhető: 20 pont) adható pontok három teljesítménytartományát. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
4. Az értékelő tanár a vizsgázó összpontszámát a szövegalkotási feladat végén található táblázatban rögzíti.

ÉRVELÉS, EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE, ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS

TARTALMI KIFEJTÉS

Elérhető: 20 pont

(20–15 pont)

A dolgozat a választott témáról szól, és megfelelő tájékozottsággal, gondolati érettséggel, tartalmasan fejti ki a megjelölt kérdést (szempontot, problémát, összefüggést).

A téma megközelítése világos, átgondolt, az értelmezés, a kifejtés tájékozottságra, a vizsgázó tudásának meggyőző alkalmazására utal (*pl. a tárgyi elemek, a fogalmak, az utalások helytállóak, meggyőzőek*).

A lényegi állítások kifejtettek, a példák, hivatkozások relevánsak, a gondolatok hihetőek, meggyőzőek (*pl. az állításokat támogató érvek közül egy sem alapul fogalmi, logikai tévedésen*).

A vizsgázó írásművében tanújelét adja ítéloképességének, kritikai gondolkodásának.

Az írásmű tartalmaz személyes reflexiókat, kifejtett véleményt, álláspontot.

(14–9 pont)

Az írásmű lényegében tartja magát a tételben megjelölt kérdéshez (szemponthoz, problémához, összefüggéshez).

A dolgozatban váltakoznak a témához tartozó gondolatok és a témától eltérítő kijelentések. A kifejtés tárgyi elemei (*pl. fogalmak, utalások, példák*) zömükben helytállóak. Az írásmű mégsem tükrözi írója kellő mélységű és részletességű tudását az adott témáról, ezért nem elég meggyőző. Előfordulhat egy-két fogalmi, tárgyi félreértés.

Az érvek nem mindig támasztják alá kellő mértékben az állításokat, azok nem elég világosak és/vagy értelmesek.

A személyes reflexió, az álláspont kifejtése keveredik az általános megfogalmazásokkal.

(8–1 pont)

A kérdéssel (szemponttal, problémával, összefüggéssel) kapcsolatos értelmes kifejtés helyét gyakran az általánosságok, esetenként fogalmi, tárgyi tévedések foglalják el.

A vizsgázó állításainak magyarázata és kifejtése helyett ismétlésekbe bonyolódik.

Logikai érvelése gyenge vagy hibás; kevés a releváns példa, utalás.

Elfogadható önálló véleményt az írásmű nem tartalmaz, így nem képes meggyőző lenni.

A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE**Elérhető: 20 pont****(20–15 pont)**

Az írásmű egészének felépítése megfelel a feladatban megjelölt műfajnak, a témának és a témáról közölt gondolatoknak.

Az írásműnek – a tartalmi kifejtés logikájával összhangban – van eleje, közepe és vége: a téma felvezetése, kifejtése és lezárása elkülöníthető egymástól. A nagy szerkezeti részek arányosak.

A felépítés egésze meggyőző, világos, logikusan előrehaladó, az állítások és gondolat-egységek világosan kapcsolódnak egymáshoz. A kifejtés, ha a gondolatmenet indokolja, további egységekre is tagolódik.

A globális és lineáris kohézió egyaránt megvalósul a szövegben.

Az írásmű megtartja az adott terjedelmet.

(14–9 pont)

Az írásmű minden fontos részt (felvezetés, kifejtés, lezárás) tartalmaz, de azok aránya, egyensúlya helyenként megbillen (*pl. túl hosszú bevezetés, túl rövid, jelentéktelen befejezés*).

A felépítés olykor következetlen, a gondolatmenetet helyenként indokolatlan váltások, kitérők jellemzik, nem mindig elég világos a részek közötti összefüggés (*pl. előfordul a nyelvi kapcsolóelemek kisebb bizonytalansága*).

A vizsgázó nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelje, elválassza a kevésbé lényegesektől (*pl. az olvasó szerkezeti hiányt érzékel vagy a szöveg néhány bekezdése akár elhagyható*).

(8–1 pont)

Az írásműnek nincs igazán eleje, közepe és vége – nem halad egy meghatározható irányba. A gondolatmenet lényegében zavaros (*pl. csapongás, ismétlődések*).

A szerkezet alapvető hiányossága, hogy a főbb gondolatok nem különülnek el világosan egymástól.

Az író „elvész” a dolgozatban, mert állandóan váltogatja annak irányát: alapvető szövegösszefüggésbeli hiányosságok mutatkoznak (*pl. logikai hézag, felesleges ismétlés, alanyváltás, túlbonyolított mondatok*).

A globális és lineáris kohéziót megteremtő eszközöket (pl. kötőszavak, névmások, névelők, utalószavak) nem vagy rosszul használja – az írásmű szétesővé válik.
A terjedelem kirívóan rövid.

NYELVI MINŐSÉG

Elérhető: 20 pont

(20–15 pont)

Az írásmű nyelvi, stiláris regisztere, hangvétele egészében megfelel a témának, a vizsgahelyzetnek, a személyes véleménynyilvánításnak.

Írója egyértelműen, folyékonyan, gördülékenyen fogalmaz. Az írásmű külön értéke az egyéni hangvétel, az élvezetes, leleményes stílus.

A mondatfajták (tartalmi és szerkezet szempontból is) kellő változatossággal szerepelnek az írásműben.

A szókincs szabatos, pontos, a stílus kifejező. A szóhasználat választékossága lehetővé teszi az értelmes gondolatközlést.

(14–9 pont)

Az írásmű nyelvi, stiláris regisztere lényegében megfelel a téma és a vizsgahelyzet követelményeinek. A szóhasználat általában pontos, szabatos, de olykor a köznyelvi normától eltérő szóhasználat (pl. szleng, vulgáris köznyelv, anakronizmus, nyelvi-gondolkodási panel, homályosság) nehezíti a megértést.

A mondat szerkesztés helyenként nem eléggé változatos.

Nyelvi-nyelvtani hibák is előfordulnak a dolgozatban (pl. egyeztetésben, vonzathasználatban).

(8–1 pont)

Az írásmű nyelvi regisztere csak részben felel meg a téma és a vizsgahelyzet stiláris követelményének (pl. a hangvétel élöbeszéd jellegű, nem felel meg az írott művel szemben támasztott igényeknek, követelményeknek).

A szegényes szókincs, esetenként a tartalmi jellegű szótévesztés, a szintelen stílus (vagy a dagályosság) akadálya az árnyalt kifejezésnek.

A mondat szerkesztés nem igényes (pl. az egyszerű mondatok túlsúlya, hosszadalmas összetett mondatok).

Gyakran fordul elő nyelvi-nyelvtani hiba az írásműben (pl. az egyeztetésben, a vonzathasználatban, az igeragozásban).

Érvelés

Az irodalmi művek folytatásokban való közlése nem új keletű jelenség a kultúrtörténetben. A televíziózás elterjedése óta a sorozatok egyre nagyobb teret nyernek, és a legnézettebb időpontokban adják őket. Milyen okokkal magyarázható a folytatásos közlés, a sorozatok sikere? Véleménye megformálásában vegye figyelembe az alábbi gondolatokat is!

A folytatás ígérete. Nem arról van szó, mint talán kezdetben hittük, hogy technikai okokból kell felszeletelni a túl hosszú közleményt kiadványokban vagy bármifajta közlési módban. És nem is csak a várakoztatás, a felfüggesztett feszültség kezdetleges, de örök trükkje hat ránk. Van itt valami más is a sorozatok lélektana körül, amit nem könnyű megközelíteni. Talán nem is a várakozás feloldását akarjuk elsősorban, a cselekmény erre vagy arra dőlését, hanem a várakozást magát [...]

(Nemes Nagy Ágnes: *A folyt. köv. varázsa*)

Szövegekölés: Nemes Nagy Ágnes: *A folyt. köv. varázsa*. In: Nemes Nagy Ágnes: *Az élők mértana I. Prózai írások*. Szerkesztette és az utószót írta Honti Mária. Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 551. o.

Lehetséges tartalmi elemek:

- a várakozásra, a folytatásra épülő történetmondás ősi epikai fogás (l. *Ezeregyéjszaka meséi*)
- a sorozatokban, folytatásokban való közlés az újságok, periodikák tömeges elterjedésével vált népszerűvé és elfogadottá
- a folytatásokban való közlés nem csak a populáris műfajokra, illetve periodikákra jellemző (l. a *Nyugat* regényközlései)
- a folytatások, sorozatok sikerének egyik titka a rendszeres közlés és megjelenés
- a rendszeres és mindig azonos időpontban való megjelenés a bizonyosságot, a kiszámíthatóságot sugallja, és a beavatottság élményét adja a befogadónak, nézőnek
- a folyt. köv.-féle tévésorozatoknak többféle variációja lehetséges:
  - nagyepikai irodalmi alkotások részletekben való sugárzása
  - egy-egy szereplőre épülő, önálló epizódokból álló sorozatok
  - családi mesék, szappanoperák
- a tévésorozatok dramaturgiája a korai regénytípusok (l. próbatételes kalandregény, hétköznapi kalandregény) szerkesztési elvére épül
- a kezdőpont, az alapszituáció és az elképzelt végpont közötti epizódok számát a siker, a nézettségi mutató szabályozza
- a sorozatok egyes darabjai egyszerre építenek az előzmények ismeretéből fakadó érdeklődésre és a történetbe való bekapcsolódás lehetőségére
- a tévésorozatok, a családi mesék és szappanoperák átélhető (vagy annak vélt) élethelyzeteket közvetítenek
- a sorozatok szereplői – a miliőtől függetlenül – a mindennapi életből, a befogadói tapasztalatból azonosítható figurák, illetve magatartásformák megtestesítői
- a folyt. köv.-féle tévésorozatok beszédtemát és közös élményt nyújtanak.

Egy mű értelmezése

Értelmezze a szöveget a feszültségteremtés eljárásainak szempontjából! Hogyan teremti meg a novella tragikus légkörét a szituáció- és jelenetalakítás, az alakok megformálása?

Csáth Géza: A kút

Július első péntekén, korán reggel kezdte ásni a kutat Meyer Lőrinc Huber Ádáméknál. Ásott, ásott szorgalmasan, és szombat reggel a gödör már kétszer olyan mély volt, mint Meyer Lőrinc egy hosszúságban. Nincs mit csodálkozni ezen; ő volt a legjobb kútásó Piliscsávolyon. Szombaton délben, harangozáskor kijött Meyer Lőrinc a kútból. Jóízűen megebédelt. Háromszor is kért a túróscsuszából – Huberné főzte -, azután szundikált a ház árnyékában. Két óra tájban felkelt, folytatta az ásást.

Körös-körül aludt a falu, ernyedte meleg délután volt. Három vagy négy óra lehetett, amikor a Huberék legkisebb fia kijött a házból, és úgy találta a kútásót, hogy övig be volt temetve földdel. Nyögött és kiabált szegény Meyer, de a hangja alig hallatszott a mély gödörből. A kisgyerek mindjárt átszaladt a szomszédba, mert otthon nem volt férfi, és hamarosan segítséget hitt. Meyer jajgatott egy kicsit, de különben nem volt baja. Hangosan azt kiabálta, hogy senki a kútnyíláshoz közel ne jöjjön, azután Panesz Jakabnak mondta, hogy a létrát kösse meg kötéllel, és eressze le neki, majd megpróbál rajta kimászni.

De csakhamar visszahúzatta, azt mondta, hogy a létra ott nem fog rajta segíteni, hanem lassan jöjjenek közel egy hosszú vasvillarúddal, és próbálják kihúzni, majd ő belekapaszkodik. Panesz Jakab és Lehr Jóska húzták. Meyer még bízta is őket:

- Húzzátok, fiaim, ti vagytok a legderekabb legények a faluban.

Húzták, de egyszer csak felordított Meyer Lőrinc. A rúd felvérezte a kezét, el kellett engedni. A két fiú elesett, és ebben pillanatban még egyet omlott a kút. Keveset omlott, de könyökig betemette a Meyer Lőrinc kezeit. Ekkor látták már, hogy a kútásó egészséges, piros arca halványsárgára változott az ijedelemtől.

Tíz lépésnyire menjen mindenki a kúttól – üvöltötte Meyer Lőrinc – és menjetek el a Jausz Konrádért, a sógoroméért, mert ide dobot kell ácsolni, másképp ki nem vesz engem az atyaisten sem! – A Lehr Jóska ment el szaladva. Jausz Konrád otthon ült, pipázott, azt mondta, hogy a halálos ellenségének nem megy segíteni. Tudnivaló, hogy Jausz licitálta el a sógorának a földjét. Innen eredt ez az ellenségeskedés. Lehr Jóska kérte egy ideig, azután elment. Útközben találkozott Meyer Lőrinc hűgával, a Soblochernéval, aki sírva jött. Visszamentek, Soblocherné térdre borulva könyörgött Jausz Konrádnak:

– Felejtsd el a haragot, ami köztetek volt. Az Isten nem felejt el, amit jót teszel, de ne félj, Meyer Lőrinc se fogja elfelejteni.

Jausz Konrád egy ideig csak nézett maga elé, azután azt mondta, hogy jól van, elmegy. Fogta szerszámain, és elment velök, de a pipát ki nem vette a szájából. Attól félt, hogy megszólják, amiért annyira siet ellenségét megmenteni. Jó öt óra elmúlt már, mire Jausz Konrád odaért. Nem szólt egy szót se, levette a kabátját, deszkát szedett össze, és ácsolni kezdte a kút köré a dobot. Odalenn Meyer Lőrinc azon igyekezett, hogy a kezét kiszabadítsa.

De nem tudta. Még könyékig se volt egészen betemetve, és mégis úgy fogta a föld, mintha a legerősebb kötelekkel kötözték volna le.

Eközben elszaladt valaki Meyer Lőrinc feleségéért is, aki a falu túlsó végén dolgozott. Amióta Meyerék elszegényedtek, az asszony napszámba járt.

Jausz Konrád ezalatt lassan, de biztosan végezte a dolgát. A többiek meg némán nézték. Meyer Lőrinc se szólt egy szót se, csak néha tekingetett fölfelé, azután hosszú vártatva azt mondta:

– Siess, Konrád, mert úgy látom, újra omlani fog a kút, és ha beomlik, akkor benyomja a mellemet úgy, hogy kiszakad belőle a szusz. (Nevetett utána, de erőltetve.)

Jausz Konrád nem szólt egy szót se, csinálta tovább a dolgát, kalapálta, szögezte a deszkákat. Hátul a kerti kisajtó egymás után nyikorgott, gyerekek sompolyogtak be rajta. A két Láng gyerek fölmászott az eperfára, és ráültek arra az ágra, amelyik a beomlott kút fölé hajolt. Azután lejöttek a Soblocherék gyerekei, és megérkezett Huber Franci is a kocsival a tanyáról. Szénát hozott, kinyitotta a kaput, és be akart hajtani. Hát akkor látta, hogy tele van az udvar emberekkel.

Huber Franci eleinte káromkodott, de azután, mikor meglátta, hogy miről van szó, elcsendesedett. A tárva-nyitva hagyott kapun keresztül hamarosan szorongásig megtelt az udvar emberekkel. Jausz Konrád alig tudott mozogni. Azt mondta, hogy öt lépésre mindenki menjen távol, mert másképp nem dolgozik tovább. Schickepenz Tónit meg is lökte, mire ez azt mondta neki:

– Ne hencegj!

Jausz Konrád arca szinte elkékült a méregtől, de nem szólt egy szót se.

Az udvarba ezalatt folyton többen és többen jöttek. Hárman vagy négyen a hátsó kapun fejőszékeket hoztak, és arra álltak. Huber Franci erre megdühösödött. Azt mondta, hogy ha mindenki ki nem megy az udvarból, elhíjja a csendőröket. Senki se mozdult. Franci elment a csendőrökért.

A csendőrlaktanyáig negyedóra járás – számítgatta mindenki –, addig maradni lehet.

Érdemes is volt, mert megérkezett Meyer Lőrinc felesége. Sírt szegény asszony, lihegett a szaladástól, halálra volt ijedve. Kérte Jausz Konrádot, ezt mondta:

– Siessen, az Isten áldja meg, úgyis maga az oka, hogy idejutott az uram.

Erre Jausz Konrád arca újra sötétkék színt váltott. Főlegyenesedett, és csak ennyit mondott:

– Én vagyok az oka – no jó!

Azzal legyűrte az ingét, fölvette a kabátját, és elment. Halálos csend volt az udvarban.

Meyer Lőrinc fehér volt, mint a fal, torkaszakadtából kiabált a feleségére:

– Te barom, hogy tudsz ilyet mondani! – és borzasztóan káromkodott.

Azután Jausz után kiabált:

– Hallod-e Jausz Konrád, nem igaz, amit a feleségem mondott, nem te vagy az oka. Magam vagyok az oka, mert rosszul ástam a kutat, és nem vigyáztam. Ha ki nem húzol, megdöglök. Hallod-e?

– Beszélhetsz neki – mondta Schickepenz Tóni –, már elment.

– Hát menjetek utána! – ordította Meyer rémült, kétségbeesett hangon. – Menjetek utána, mert a föld újra omlani fog!

– Nem hozza azt vissza még az atyaisten se – vélekedett Thomas Péter –, nem olyan ember Jausz Konrád.

– Itt a föld újra repedt! – kiáltotta újra Meyer Lőrinc. – Itt az előbb nem volt repedés. Ha vissza nem hozzátok Jausz Konrádot, ti lesztek az okai, ha megdöglök.

Meyerné már akkor régen Jausz nyomában volt. Kísérte, amerre ment, és sírva könyörgött neki, hogy jöjjön vissza, ha Istent ismer. De Jausz Konrád hátra se nézett, csak ment egyenesen előre, hazafelé, kezében a szerszámokkal, és mindig csak ennyit válaszolt:

– Jó, hát ha én vagyok az oka!

Mikor látta Meyer Lőrinc, hogy itt nincsen segítség, akkor teljes erejével elkezdett mozogni, hogy kihúzza a kezét. De alig tudott mozdulni valami keveset, és kihúzni egyik kezét se bírta. Csupa veríték volt a sápadt arca, és a kidülledt szemei könnyeztek. Azután fáradtan lihegve megnyugodott. Ekkor a kút széle lassan mozogni kezdett. Két lépésre a széltől kifelé, körülbelül négy ujjnyi hasadékot találtak. A hasadék nőtt, és egyszerre zajtalanul újra lecsúszott a mélységbe egy nagy csomó föld.

Meyer Lőrinc eltűnt. Nem látszott belőle semmi.

Éppen akkor érkezett meg Huber Franci a zsandárokkal. Mindenki csendesen kitakarodott az udvarból.

A zsandárok hamarosan lerakták a fegyvereiket, ásókat szereztek. Beugrottak a gödörbe, és gyorsan ásni kezdtek. Eltartott öt percig, míg rátaláltak Meyer Lőrinc fejére. Az egyik zsandár bele is vágott egy kicsit az ásóval, de ez nem lett volna nagy baj. A baj az volt, hogy Meyer Lőrinc már halott volt.

Forrás: Csáth Géza: Mesék, amelyek rosszul végződnek. Bp., Magvető, 2001. 389–392.

Lehetséges tartalmi elemek:

- a **cselekmény** az első bekezdés nyugodt, szinte idilli szituációját a tragikus eseménysorba fordítja át
- a történéseket a továbbiakban elsősorban az omlás stádiumai és a menekülés hiábavaló kísérletei szakaszolják (övig betemetve; a létra leeresztése; vasvillarúd; könyékig betemetve; a dob ácsolása; reped a föld; kiszabadítja a kezét; újabb omlás)
- az események **ismétlődése** előrevetíti a tragikus befejezést, az olvasó egyre inkább meggyőződik Mayer Lőrinc helyzetének reménytelenségéről
- a főhős fokozódó, pánikszerű félelmének pontos, részletes megjelenítése meghatározó cselekményelem
- a cselekmény záró mozzanatai egy sajátos haláltusa megjelenítéseként is felfoghatók, melynek során a főhős már az utolsó omlás előtt megadja magát a halálnak (vö. *Csupa veríték volt sápadt arca, és kidülledt szemei könnyeztek. Azután fáradtan lihegve megnyugodott.*)
- egy másik **cselekményszál** a segítség és cserbenhagyás történeteként olvasható
- a cselekmény nem ér véget az utolsó omlás elbeszélésével, amely önmagában is jelzi a halál tényét, hanem a halott fejbőrébe hasító ásó képével – mintegy a test halál utáni pusztulását megjelenítve – tovább fokozza a halál látványának megrendítő hatását
- Jausz Konrád haragosa Mayer Lőrincnek: a kettejük közötti viszony bonyolítja a szituációt
- Jausz lassú, ráérős munkatempója **ellentétben** áll Mayer helyzetével és az omlások gyors ismétlődésével
- a feleség szavai újabb **konfliktust** idéznek elő, Jausz távozása megpecsételi Mayer Lőrinc sorsát
- a szereplők viszonyulását a történésekhez és Mayer Lőrinc haláltusájához – a feleség kivételével – a kíváncsiság jellemzi
- az életveszélyt jelentő szituáció és a nézelődő szereplők részvétlensége **feszültséget** teremt: a már-már groteszkké váló szituációban bábéskodó közönség módjára viselkednek
- a szereplők magatartása szinte provokatívan cáfol rá az olvasó várakozásaira
- a főhős magánya a **közösség** jelenléte ellenére totálissá válik
- az **elbeszélői hangnem** tárgyilagos, akár részvétlennek is mondható; nem mutat nagyobb érzelmi felindulást, mint a jelenlévő szereplők

- az elbeszélő akár a közösség egyik tagjaként, az egyik helybeliként is azonosítható
- a narráció rövid **mondatai** tárgyyszerűen pontos leírást nyújtanak
- az elbeszélői szöveg csak a legszükségesebb közlésekre szorítkozik, ezzel is hozzájárul a szöveg dramatikus dinamizmusához
- a novella a szöveg későbbi szakaszaiban az elbeszélői narrációval szemben egyre inkább a szereplők párbeszédét részesíti előnyben, ami ugyancsak **drámai**vá teszi a művet
- az elbeszélői hang az utolsó mondatokban szinte **groteszk** hatást kelt.

Összehasonlító elemzés

A leíró versek jól ismert válfaja a napszakot megjelenítő költemény. Juhász Gyula és Tóth Árpád alábbi művei ehhez a hagyományhoz csatlakoznak.

Értelmezésében mutasson rá a két szöveg tartalmi és megformálásbeli hasonlóságaira, párhuzamaira, és térjen ki a meghatározó eltérésekre, különbségekre is!

Juhász Gyula: *Hajnal*

A tegnapot most váltja föl a holnap.
Sötétben silbakolnak még a fák.
Az út köves, házszegte pusztaság.
Utolsó fénye huny a csillagoknak.

A karavánja jár e pusztaságnak.
Némán söpörnek. Ködbe vész a por.
Halk hamvazás dereng az ég alól.
A nap, a nap! súgják a sanda árnyak.

És gyors ütemben ébredez a forma,
A szín, a hang-dóm és gyár büszke orma
Az égbe barnul, és dalolni kezd.

Harang és kürtő szólal, a siket,
Vak éjszakát riasztva hosszú jajjal.
Az élet fölzeng: itt a drága hajnal!
(1905)

Tóth Árpád: *Körúti hajnal*

Vak volt a hajnal, szennyes, szürke. Még
Üveges szemmel aludtak a boltok,
S lomhán söpörtek a vad kővidék
Felvert porában az álmos vicék,
Mint lassú dsinnek, rosszkedvű koboldok.

Egyszerre két tűzfal között kigyúlt
A keleti ég váratlan zsarátja:
Minden üvegre száz napocska hullt,
S az aszfalt szennyén szerteszt gurult
A Végtelen Fény milliom karátja.

Bűvölten állt az utca. Egy sovány
Akác részegen szítta be a drága
Napfényt, és zöld kontyában tétován
Rezdült meg csüggeteg és halovány
Tavaszi kincse: egy-két fürt virága.

A Fénynek földi hang még nem felelt,
Csak a szinek víg pacsirtái zengtek:
Egy kirakatban lila dalra kelt
Egy nyakkendő; de aztán tompa, telt
Hangon a harangok is felmerengtek.

Bús gyársziréna bűgött, majd kopott
Sínjén villamos jajdult ki a térre:
Nappal lett, indult a józan robot,
S már nem látták, a Nap még mint dobott
Arany csókot egy munkáslány kezére...
(1923)

Forrás: Juhász Gyula, *Gazdag szegénység. Válogatott versek.* Szerk. Péter László, Bp., Szépirodalmi, 1983., 22.
Tóth Árpád *összes versei, versfordításai és novellái.* Bp., Szépirodalmi, 1974., 158.)

Lehetséges tartalmi elemek:

- mindkét vers **szerkezete** az ellentét alakzatára épül
- Juhász Gyula verse kételemű szerkezetet alkot: az éjszakával a nappalt állítja ellentétbe, a hajnal itt a nappal előhírnöke, azzal azonos minőséget képvisel
- Tóth Árpád költeménye ezzel szemben három elemből álló értékszembesítésre épül: az éppen véget érő éjszaka mellett a hajnal a nappallal is szembeállítódik, melyet a szöveg negatív jelenséggént értékel („*Nappal lett, indult a józan robot*”)
- Juhász Gyula verse a szonett hagyományának megfelelően az ellentétet a kvartina – tercina tagolással kapcsolja össze: az első két versszak ennek megfelelően a véget érő éjszakát, a második kettő a hajnal érkezését írja le; a második kvartina utolsó két sora felfogható a két szakasz közötti átkötésként is
- a *Körúti hajnal* szövege három szakaszra oszlik: az első, a középső három, valamint az utolsó versszak alkot egy-egy tematikai egységet
- ez a szerkezetbeli különbség összefüggésbe hozható a két szöveg **hangnemének** eltérő alakulásával
- a *Hajnal* az elégikus hangoltságot fordítja át a pátosz nyelvére
- Tóth Árpád verse elégikus – lelkesült hangnemváltáshoz hozzáilleszti a rezignáció ismételt gesztusát
- a **városi környezet** megjelenítése a két versben hasonló elemekből építkezik (pl. vad kővidék – köves pusztaság; felvert porában – ködbe vész a por; lomhán söpörtek – némán söpörnek; gyárszirána – gyár; harangok – harang stb.)
- a hasonló elemeket azonban olykor eltérő kontextusba helyezi a két szöveg, az oppozícióba állított napszakok és értékek tekintetében más oldalra állítja (pl. a gyárszirána Tóth Árpádnál negatív elemként fogható fel, mert a hajnal csodálatos idejét berekesztő hanghatások egyikeként jelenik meg, ezzel szemben Juhász Gyula versében a gyár dalolni kezdő „*büszke orma*” a fény győzelmét vetíti előre)
- a **hanghatások** mindkét versben fontos szerephez jutnak, ugyanakkor Tóth Árpád költeményében elsősorban a fantázia hangjai (a színek hangjai) töltenek be meghatározó szerepet a hajnal megjelenítésében („*A fénynek földi hang még nem felelt*”), a tényleges hangok már a józan nappalhoz kötődnek, kivéve a szakrális jellege miatt kivételes harangszót
- a *Hajnal* az ellentétet a harc, a küzdelem metaforikájába illeszti (sanda árnyak; éjszakát riasztva)
- a *Körúti hajnal* ezzel szemben inkább a csoda és a hétköznapi, a valószerű és a fantasztikus ütköztetésével alakítja ki az oppozíció érték kategóriáit
- a hangulat megteremtésében mindkét versben fontos szerephez jutnak a fonetikai eszközök, ezek közül is leginkább az **alliteráció**.

MELLÉKLET

A szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibák jelölése

Bekezdés jele: fordított z-betű.

Nincs új bekezdés (álbekezdés): $\lrcorner$

Szövegbeli hiány jele: $\surd$

Egyéb szövegalkotási hiba jele: - - - - -

Tartalmi hiba: _____

Szórend, mondatrend, a bekezdések sorrendje: 1. 2. 3.

Logikai hiba, ugrás a mondatok (tagmondatok) között: $\rightarrow$

Logikai hiba, ugrás a bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: $\nleftrightarrow$

Logikai vagy nyelvi ellentmondás: $\leftrightarrow$

A nyelvhasználati hibák jelölése: ~~~~~~

Egybeírás jele: $\textcircled{\perp}$

Különírás jele: $\textcircled{\text{I}}$

A helyesírási hibák jelölési formái: durva hiba: 3 vonalas aláhúzás, súlyos hiba: 2 vonalas aláhúzás, egyéb hiba: 1 vonalas aláhúzás. Vagy: a hibapont száma a margón a hibával egy sorban, a hiba bekarikázva.

Az íráskép értékelése

Teljesítményszintek

Az íráskép rendezett, olvasható: nincs levonás.

Az íráskép rendezetlen: –1 pont.

Pongyola ékezethasználata: –1 pont

Az íráskép helyenként nehezen olvasható, általában rendezetlen: –2 pont.

Az íráskép zömében alig olvasható és/vagy értelemzavaróan rendezetlen: –3 pont.

A helyesírási típushibák pontozása

Durva hiba (3 pont)

1. A mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban
2. Az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
3. Kezdőbetűk tévesztése közhasználatú tulajdonnevek esetében (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*)
4. Kezdőbetű tévesztése melléknevek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *francia, balatoni, adys*)
5. Igeköötős igék hibás írása
6. Az *ly - j* hibás írása, az *ly - j* tévesztése szótőben és toldalékban, az *ly - j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése közhasználatú szavakban
7. Tagadószó egybeírása az igével
8. Felszólító módú igealakok hibái

Súlyos hiba (2 pont)

1. Közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása
2. Közhasználatú szavak elválasztása
3. Magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban

Egyéb hiba (1 pont)

1. Nem közhasználatú szavak durva és súlyos hibái
2. Köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. *világháború*)
3. Kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *Nagy-New York-i, budapest – bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os*)
4. Betűtévesztés.

Központozási hiba (összesen maximum 5 pont)

1. Mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése
2. Egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése

A helyesírási hibapontok kiszámítása

Fontos, hogy a helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is.

Ismétlődő hibáért minden hibatípusban csak egyszer számítható hibapont. Csak az ugyanabban a szóban elkövetett megegyező hiba és a központozási hibatípus számít ismétlődő hibának.

A közhasználatú szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy fogalomkincse közhasználatúnak tekintendő (pl. *metafora*).

A nyelvhelyességi hiba nem helyesírási hiba.

Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat ugyanúgy durva, súlyos és egyéb hibatípusba soroljuk, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a vizsgázó emlékezetből idéz, és esetleg téved, hibáit soroljuk az egyéb hibák közé. A költői–írói helyesírás átvétele a tanuló saját szövegében nem hiba, ha az idézet jelölt, szó szerinti; amennyiben jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor a hibának megfelelő pontszámot vonjuk le.

A helyesírási hibákat a szövegértési és a szövegalkotási feladatokban együttesen kell figyelembe venni.

A vizsgázó összpontszámából maximum 15 vizsgapontot lehet levonni. (Tehát 31 vagy annál több hibapont esetén is értelemszerűen 15 vizsgapontot.) A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá a következő módon történik:

Hibapont	Levonás
1–2	0
3–4	1
5–6	2
7–8	3
9–10	4
11–12	5
13–14	6
15–16	7
17–18	8
19–20	9
21–22	10
23–24	11
25–26	12
27–28	13
29–30	14
31–	15